

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΔΕΛΤΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ
ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ

#16

ΜΗΔΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΓΙΑ ΕΕ - ΕΥΡΩΖΩΝΗ
ΤΟ ΔΙΠΛΟ ΑΔΙΕΞΟΔΟ ΤΟΥ ΕΜΑΝΟΥΕΛ ΜΑΚΡΟΝ
BREXIT: ΣΥΝΘΕΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΛΗΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ ΚΑΙ ΕΕ
ΟΤΑΝ Ο «ΟΡΜΠΑΝΙΣΜΟΣ» ΑΓΚΑΛΙΑΣΕ ΤΟ ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟ

Ομάδα Μελέτης Ευρωπαϊκών Εξελίξεων
Συντονιστής Δελτίου: Γιώργος Καπόπουλος
Σχόλια και παρατηρήσεις μπορούν να αποστέλλονται
στο info@enainstitute.org

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σημείωμα σύνταξης

03

Μηδενικές προσδοκίες για ΕΕ - Ευρωζώνη

04

Το διπλό αδιέξοδο του Εμανουέλ Μακρόν

08

Βρεxit: Σύνθετα πολιτικά διλήμματα για Μεγάλη Βρετανία και ΕΕ

10

Όταν ο «ορμπανισμός» αγκάλιασε το νεοφιλελευθερισμό

13

ΤΟ ΔΕΛΤΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ ΤΟΥ ΕΝΑ

Με το Δελτίο Ευρωπαϊκών Εξελίξεων, το Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών ΕΝΑ επιλέγει να πάρει μέρος στον δημόσιο, συχνά συγκρουσιακό, διάλογο γύρω από τα ευρωπαϊκά πράγματα.

Το Δελτίο εστιάζει σε θέματα που παρουσιάζουν αυξημένο ενδιαφέρον στην τρέχουσα συγκυρία, συγχρόνως όμως η εξέλιξή τους αναμένεται να επηρεάσει μεσομακροπρόθεσμα το μέλλον της Ευρώπης. Εκδίδεται μηνιαία, στο πλαίσιο της ευρύτερης δραστηριότητας του Ινστιτούτου.

Στη βάση των αρχών της Ιδρυτικής Διακήρυξης του ΕΝΑ, το Δελτίο Ευρωπαϊκών Εξελίξεων δεν θα στέκεται πολιτικά και κοινωνικά ουδέτερο απέναντι στα γεγονότα, αλλά θα αναζητεί πειστικές απαντήσεις, σε προοδευτική κατεύθυνση, στις ποικίλες προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα το ευρωπαϊκό εγχείρημα.

Το αφετηριακό ερώτημα στο οποίο το Δελτίο επιχειρεί να απαντήσει δεν είναι το συχνά διατυπούμενο «περισσότερη ή λιγότερη Ευρώπη;» αλλά το «ποια Ευρώπη θέλουμε;» και το πώς αυτή μπορεί να οικοδομηθεί.

Η οικονομική κρίση λειτούργησε ως καταλύτης, επιταχύνοντας την προϊούσα απομάκρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις ιδρυτικές αξίες και αρχές της, από το θεσμικό και κοινωνικό δημοκρατικό της κερκτημένο. Η κυριαρχία μιας τεχνοκρατικά οριζόμενης πολιτικής και οικονομικής ορθοδοξίας απογυμνώνει το ευρωπαϊκό θεσμικό οικοδόμημα από τις δημοκρατικές του λειτουργίες, θέτοντας εκ νέου, με πειστικό τρόπο, το ερώτημα της δημοκρατικής νομιμοποίησης των οργάνων και των αποφάσεων της ΕΕ και της κοινωνικής γείωσης των πολιτικών της. Παράλληλα, με το ξέσπασμα και της προσφυγικής κρίσης, οι αξίες του ανθρωπισμού, της αλληλεγγύης, της ανεκτικότητας και του πλουραλισμού, που λειτούργησαν στο παρελθόν προωθητικά για τη συνάντηση των λαών της Ευρώπης σε μια προοδευτική κατεύθυνση, τίθενται πλέον υπό αμφισβήτηση.

Οι ιδέες και οι απόψεις που διατυπώνονται συναφώς είναι πολλές. Οι απαντήσεις που επεξεργάζονται οι ευρωπαϊκές ελίτ μοιάζουν ωστόσο να αδυνατούν να προσεγγίσουν το κρίσιμο ερώτημα: **Πώς σκεφτόμαστε σήμερα (για) την Ευρώπη του αύριο; Την Ευρώπη που θα ισχυροποιήσει τα δημοκρατικά της αντανακλαστικά, θα ανακτήσει την εμπιστοσύνη των πολιτών, θα προτάξει τον κοινωνικό της χαρακτήρα και θα αποκρούσει αποτελεσματικά τη διχαστική ρητορεία της ακροδεξιάς απειλής;**

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Tα πολλαπλά μέτωπα σε ΕΕ και Ευρωζώνη, οι δυσκολίες Μακρόν σε Γαλλία και Ευρώπη, ο γρίφος του Brexit και οι κινήσεις Ορμπάν περιλαμβάνονται στην ύλη του Δελτίου Ευρωπαϊκών Εξελίξεων #16.

Σε στρατηγική αμηχανία βρίσκονται οι πολιτικές ελίτ σε Βερολίνο, Παρίσι και Βρυξέλλες. Την ώρα που ο ακροδεξιός λαϊκισμός αναμένει κέρδη στις ευρωεκλογές της άνοιξης, τα φιλόδοξα σχέδια για συνολική μεταρρύθμιση ΕΕ - Ευρωζώνης ξεθωριάζουν, ενώ η νομισματική ένωση στερείται τόσο την απαιτούμενη πολιτική βούληση όσο και τα αναγκαία εργαλεία για να αντιμετωπίσει μια ενδεχόμενη νέα κρίση.

Την ίδια ώρα, το κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων μπορεί να φαίνεται ξεθυμασμένο, έπληξε ωστόσο ανεπανόρθωτα το κύρος της Προεδρίας Μακρόν και μαζί έναν ολόκληρο ευρωπαϊκό πολιτικό χώρο. Σε συνδυασμό με τη σταδιακή αποχώρηση της Άνγκελα Μέρκελ, το ευρωπαϊκό πολιτικό κέντρο μένει ακέφαλο, ενώ η αμφισβήτηση της κατεστημένης πολιτικής από τα ακροδεξιά φαίνεται ισχυρότερη από ποτέ.

Παράλληλα, μένουν λιγότερο από 100 μέρες μέχρι η Μεγάλη Βρετανία να εγκαταλείψει την Ευρωπαϊκή Ένωση, χωρίς ωστόσο να φαίνεται στον ορίζοντα η προοπτική ενός βιώσιμου συμβιβασμού. Πέρα από την παρούσα συμφωνία για το Brexit και το σχέδιο έκτακτης ανάγκης, υπάρχει και μια τρίτη επιλογή που πρέπει να εξετασθεί: η ανάκληση του άρθρου 50 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Brexit και η παραμονή της χώρας στην ΕΕ.

Τέλος, ο «νόμος της σκλαβιάς» του Βίκτορ Ορμπάν, που πυροδότησε λαϊκή οργή στην Ουγγαρία, αποτελεί ξεκάθαρη απόδειξη εναγκαλισμού του «ορμπανισμού» με τον ακραίο νεοφιλελευθερισμό, καθώς και ηχηρό προμήνυμα των κινδύνων για την ίδια την ευρωπαϊκή συνοχή.

ΜΗΔΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΓΙΑ ΕΕ – ΕΥΡΩΖΩΝΗ

του Γιώργου Καπόπουλου

Μοιραίοι και άβουλοι προσμένουν κάποιο θαύμα. Στο γνωστό στίχο του ποιητή θα μπορούσε να συμπυκνωθεί η στρατηγική αμηχανία της πολιτικής ελίτ στο Βερολίνο, στο Παρίσι και τις Βρυξέλλες.

Η εσωκομματική κρίση στη Γερμανική Χριστιανοδημοκρατία κατέδειξε ένα κόμμα βαθιά διχασμένο και μετά την ανάδειξη της διαδόχου της Μέρκελ, ενώ οι εξεγερσιακού χαρακτήρα κινητοποιήσεις των Κίτρινων Γιλέκων στη Γαλλία πιστοποίησαν ότι ο Μακρόν έχασε την πρωτοβουλία των κινήσεων και το μόνο στο οποίο μπορεί να προσβλέπει είναι ο περιορισμός ζημιών με ορίζοντα τις ευρωεκλογές, την άνοιξη του 2019.

Το ταυτόχρονο «βραχυκύκλωμα» σε Παρίσι και Βερολίνο, που συρρίκνωσε στα όρια της εκμηδένισης τα φιλόδοξα σχέδια Μακρόν για συνολική μεταρρύθμιση της Ευρωζώνης, συμπίπτει με το τέλος του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ και την αποχώρηση του Ντράγκι από τα «ηνία» της Κεντρικής Τράπεζας της Ευρωζώνης το φθινόπωρο του 2019.

Με την πλειοψηφία των αναλυτών να εκτιμά ως πολύ πιθανή μια νέα παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, η Ευρωζώνη στερείται και την απαιτούμενη πολιτική βούληση και τα αναγκαία εργαλεία για να την αντιμετωπίσει.

Διπλή ακύρωση του Μακρόν

Ο Μακρόν επιχείρησε ένα δύσκολο στοίχημα, να υφαρπάξει τη συναίνεση της γαλλικής κοινωνίας στην απολυτή προσαρμογή στη δημοσιονομική πειθαρχία, όπως την ορίζει το Σύμφωνο Σταθερότητας, ως προαπαιτούμενο για την υπέρβασή της, στο πλαίσιο μιας συνολικής εμβάθυνσης της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Έτσι, κατόρθωσε στο «παρά πέντε» να ανακόψει τη δυναμική της Λε Πεν την άνοιξη του 2017 για να αρχίσει την επόμενη μέρα μια πυρετώδη δραστηριοποίηση προς μιας μεταρρύθμιση της ευρωζώνης, με αποκορύφωμα την ομιλία του στην Σορβόνη το Σεπτέμβριο της ίδιας χρονιάς.

Σταδιακά και με άλλοθι την παρατεταμένη μετεκλογική κρίση, το Βερολίνο ψαλίδιζε συνεχώς και σχεδόν ακύρωσε κάθε πτυχή της πρότασης Μακρόν, που θα μπορούσε στο μέλλον να ανοίξει τον δρόμο για αμοιβαιοποίηση του κινδύνου και μεταφορά πόρων. Άφησε ως συμβολική κίνηση τον κοινό Προϋπολογισμό της Ευρωζώνης τον οποίο συρρίκνωσε από τις αρχικές προβλέψεις για εκατοντάδες δισ. σε ποσό γύρω στα 25 δισ. ευρώ.

Με τον τρόπο αυτό, οι περικοπές και μεταρρυθμίσεις που προώθησε ο Μακρόν πρόβαλαν ως συνέχεια της διαρκούς λιτότητας την οποία ακολουθούν από την άνοιξη του 1983 και μετά στο όνομα της ευρωπαϊκής οικοδόμησης.

Το πεδίο για εξεγερσιακές εκρήξεις, σαν αυτή των Κίτρινων Γιλέκων, είχε στρωθεί και ταυτόχρονα κλείδωσε η πρόωρη φθορά του Μακρόν στο πρότυπο των Σαρκοζί και Ολάντ.

Γερμανία, αστάθεια αορίστου χρόνου

Το πεδίο για εξεγερσιακές εκρήξεις, σαν αυτή των Κίτρινων Γιλέκων, είχε στρωθεί και ταυτόχρονα κλείδωσε η πρόωρη φθορά του Μακρόν στο πρότυπο των Σαρκοζί και Ολάντ.

Η μετεκλογική κρίση στη Γερμανία δεν αφορούσε μόνο το σχηματισμό κυβέρνησης «Μεγάλου Συνασπισμού» Χριστιανοδημοκρατών-Σοσιαλδημοκρατών, μετά το ναυάγιο των αρχικών διαπραγματεύσεων για τρικομματικό συνασπισμό Χριστιανοδημοκρατών, Φιλελεύθερων και Πράσινων.

Η καρδιά του προβλήματος, η παράμετρος που μηδενίζει κάθε ελπίδα για ευρωπαϊκή ενεργοποίηση της Γερμανίας προς την κατεύθυνση της εμβάθυνσης είναι η μετεκλογική δημοσκοπική καθίζηση των Χριστιανοδημοκρατών, αλλά κυρίως των Σοσιαλδημοκρατών που έχει πάρει τη μορφή κατάρρευσης.

Οι σημερινές ισορροπίες έχουν ημερομηνία λήξης τις ευρωεκλογές.

Σε περίπτωση επιβεβαίωσης των αρνητικών δημοσκοπήσεων τίθεται θέμα παραμονής της Μέρκελ στην Καγκελαρία, ενώ είναι βέβαιο ότι φθορά θα εισπράξει και η ηγέτης της CDU Κάρεν - Καρενμπάουερ.

Το πιο κρίσιμο ζητούμενο είναι αν οι Σοσιαλδημοκράτες θα παραμείνουν στην κυβέρνηση έπειτα από νέα εκλογική συρρίκνωση και σε περίπτωση αποχώρησής τους, ποια θα είναι η επόμενη μέρα: Κυβέρνηση μειοψηφίας των Χριστιανοδημοκρατών ή πρόωρη προσφυγή στις κάλπες;

Ευρωπαϊκή πολυδιάσπαση

Από τα παραπάνω είναι φανερό ότι ενεργοποίηση του γαλλογερμανικού άξονα προς την κατεύθυνση επανεκκίνησης της δυναμικής της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης δεν φαίνεται στον ορίζοντα, καθώς η εσωτερική συγκυρία των δύο χωρών καθιστά κάθε σχετική πρωτοβουλία απαγορευτικού υψηλού πολιτικού κόστους.

Ούτως ή άλλως, η σημερινή ΕΕ των 27 και η Ευρωζώνη των 19 συγκροτούνται και συγκροτούν μια σύνθετη πολυπαραμετρική ισορροπία, καθώς πέραν των ισορροπιών Γερμανίας-Γαλλίας υπάρχουν πολλές άγνωστες μεταβλητές.

Σήμερα κανείς δεν μπορεί να αποκλείσει ένα σκληρό, ασύντακτο δηλαδή, Brexit που θα είχε υψηλότερο κόστος για τους κυριότερους ευρωπαίους εμπορικούς εταίρους της Βρετανίας και κυρίως για την Γερμανία.

Εν τω μεταξύ, η προοπτική του Brexit έχει επιταχύνει τη διαμόρφωση, υπό την ηγεσία της Ολλανδίας, ενός Μπλοκ του Βορρά -Δανία, Σουηδία, Φινλανδία, οι τρεις χώρες της Βαλτικής συν την Ιρλανδία- οι οποίες είναι «αλλεργικές» σε κάθε νέο βήμα εμβάθυνσης της συνοχής και της αλληλεγγύης σε ΕΕ-Ευρωζώνη.

Η Ομάδα των Οκτώ, που ονομάζεται και Νέα Χανσεατική Ένωση, μπορεί να λειτουργήσει είτε ως εμπόδιο στην ευρωπαϊκή ενεργοποίηση του Βερολίνου είτε ως άλλοθι για την παράταση της σημερινής ευρωπαϊκής ακινησίας της Γερμανίας. Δίπλα στους «Οκτώ» υπάρχει και η μινιμαλιστική ομάδα του Βίζεγκραντ -Πολωνία, Ουγγαρία, Τσεχία και Σλοβακία- όχι μόνον «αλλεργική» προς κάθε πρωτοβουλία εμβάθυνσης αλλά ήδη παραβατική και αποκλίνουσα προς την ευρωπαϊκή δημοκρατική κανονικότητα.

Ιταλία, υποθήκη του Νότου;

Οι Οκτώ του Βορρά αλλά και η τετράδα του Βίζεγκραντ έχουν μεγαλύτερη ενότητα και συνοχή από την ομάδα χωρών του Νότου καθώς η Ιταλία των Σαλβίνι-Ντι Μάιο έχει προγραμματικές θέσεις αλλά και μια κυβερνητική διαχείριση που την διαφοροποιούν από τον κοινό παρονομαστή των υπόλοιπων μεσογειακών χωρών, που δεν είναι άλλος από την εμβάθυνση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης ως προαπαιτούμενου για περισσότερη αλληλεγγύη και σταθερή ανάπτυξη.

Όλα τα παραπάνω, αθροιστικά, έχουν στήσει ένα σκηνικό «εκτόξευσης» του ακροδεξιού λαϊκισμού στις ευρωεκλογές με την ζητούμενη συνεργασία προοδευτικών δυνάμεων να επιδιώκει περιορισμό ζημιών.

Οι προσδοκίες και η συζήτηση που άνοιξε με την πρόταση Μακρόν -η οποία παρέκαμπτε συγκεκριμένες στοχεύσεις για την απάλυνση των εσωτερικών κοινωνικών αλλά και των περιφερειακών ανισοτήτων σε ΕΕ-Ευρωζώνη- χάθηκαν στην αποδόμηση της μεταπολεμικής πολιτικής σταθερότητας που κυριαρχούσε μετά το 1949 στην Δυτική και μετά το 1990 στην Ενιαία Γερμανία.

Η Γερμανία του 2008-10 δεν ήθελε περισσότερη ευρωπαϊκή συνοχή και αλληλεγγύη. Η Γερμανία του τέλους του 2018 δεν έχει πλέον την δυνατότητα, δεν μπορεί, ακόμη και αν είχε την βούληση, να κάνει τη μεγάλη στροφή που περιμένουν σχεδόν μια δεκαετία οι εταίροι της.

ΤΟ ΔΙΠΛΟ ΑΔΙΕΞΟΔΟ ΤΟΥ ΕΜΑΝΟΥΕΛ ΜΑΚΡΟΝ

του Χρήστου Κανελλόπουλου

Το κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων φαίνεται να έχει χάσει την αρχική ορμή του. Η συμμετοχή στις διαδηλώσεις έχει πέσει κάθετα, είναι όμως φανερό πως αναζητούνται διαφορετικές μέθοδοι παρέμβασης -όχι λιγότερο δυναμικές ή βίαιες. Τις τελευταίες μέρες τα Κίτρινα Γιλέκα καταστρέφουν διόδους και ραντάρ ελέγχου ταχύτητας, ενώ πυρπόλησαν και γραφεία της εταιρείας που διαχειρίζεται τα διόδους των αυτοκινητοδρόμων. Η κινητοποίησή τους στις 22 Δεκέμβρη θα είναι η έκτη κατά σειρά. Οι προσπάθειες για την κατανόηση αυτού του κινήματος συνεχίζονται από τους κοινωνικούς επιστήμονες, φαίνεται όμως δύσκολο να προκύψει σαφές συμπέρασμα. Στο κίνημα συμμετέχουν κυρίως χαμηλόμισθοι υπάλληλοι και αυτοαπασχολούμενοι που δυσκολεύονται να τα βγάλουν πέρα. Δεν υπάρχει αρχηγός, δεν υπάρχει ταύτιση με πολιτικό κόμμα, δεν φαίνεται να μπορεί κάποια κατεστημένη πολιτική δομή να παρέμβει για να τους επηρεάσει αποφασιστικά, να τους χειραγωγήσει ή να τους ενσωματώσει.

Ωστόσο, οι πολιτικές συνέπειες του κινήματος των Κίτρινων Γιλέκων έχουν αλλάξει αμετάκλητα τη γαλλική πολιτική σκηνή και κυρίως την προεδρία Μακρόν. Όσον αφορά τις πολιτικές δυνάμεις, η Λε Πεν φαίνεται να είναι η βασική ωφελημένη των εξελίξεων. Σύμφωνα με τη δημοσκόπηση της IFO, το κόμμα της έχει σταθεροποιηθεί στην πρώτη θέση των προτιμήσεων των ψηφοφόρων με 24% και ποσοστά σημαντικά μεγαλύτερα από το κόμμα του Μακρόν (18%) για την προεδρία του οποίου οι, όχι πριν από πολύ καιρό εντυπωσιακά πολλές, θετικές γνώμες έχουν καταρρεύσει. Επιπλέον, τα δυο ιστορικά κόμματα που κυβέρνησαν τη Γαλλία, εναλλασσόμενα στην εξουσία επί 40 χρόνια, έχουν καταποντιστεί: Η γαλλική δεξιά (που συνηθίζει τις αλλαγές ονομασίας - αυτές τις μέρες αποκαλείται «Οι Ρεπουμπλικανοί») βρίσκεται στο 11%, ενώ το Σοσιαλιστικό Κόμμα στο 4,5%, σχεδόν στα ίδια ποσοστά δηλαδή με τους αποχωρήσαντες σοσιαλιστές του Μπενουά Αμόν: 3,5%. Σταθερά πτωτική πορεία κοντά σε μονοψήφια ποσοστά έχει και ο Μελανσόν, ενώ μόνοι ωφελημένοι από τον ευρύτερο προοδευτικό χώρο φαίνεται να είναι οι Πράσινοι (8%). Σε αυτές τις συνθήκες, από τη σκοπιά του προοδευτικού, αριστερού και φιλοευρωπαϊκού φάσματος, η ενότητα των Αμόν, ΚΚ Γαλλίας και Πράσινων, ενόψει των ευρωεκλογών, προβάλλει αναγκαία.

Το πλήγμα των Κίτρινων Γιλέκων στην προεδρία Μακρόν είναι ιδιαίτερα βαρύ. Οι φωτογραφίες και τα βίντεο από τη βίαιη καταστολή με συχνότατη χρήση πλαστικών σφαιρών και ξυλοδαρμούς δεν θα ξεχαστούν εύκολα, ενώ οι εικόνες από τους μαθητές σε στάση αιχμαλώτων πολέμου σε εμπόλεμη ζώνη, θα στοιχειώνουν το υπόλοιπο της προεδρικής θητείας του.

Εάν στη θέση του Μακρόν ήταν ένας πρόεδρος εκλεγμένος με σκληρή ατζέντα νόμου και τάξης, όπως για παράδειγμα ο Σαρκοζί, δεν θα υπήρχε τέτοιο πρόβλημα. Ωστόσο, δεν ήταν αυτή η εκλογική πλατφόρμα του Μακρόν, ο οποίος εκλέχτηκε αποσπώντας στον πρώτο γύρο το μεγαλύτερο μέρος των σοσιαλιστών ψηφοφόρων. Ο Μακρόν εκστράτευσε ως μετριοπαθής φιλελεύθερος κεντρώος, σαν ένας τολμηρός νεοφιλελεύθερος μεταρρυθμιστής στα οικονομικά, αλλά με θέσεις πολιτικά και κοινωνικά περισσότερο φιλελεύθερες σε ζητήματα μετανάστευσης, δικαιωμάτων μειονοτήτων, ελευθεριών κλπ. Αυτό το προφίλ έχει πληγεί ανεπανόρθωτα και ενδεχομένως, ελλείψει και του πολιτικού κενού στο δεξιό χώρο, ο Μακρόν θα μπορούσε να στραφεί περισσότερο στα δεξιά και να αναλάβει την «ιδιοκτησία» της αυταρχικότερης πλευράς της διακυβέρνησής του, την ώρα που οι υποσχέσεις του για αύξηση ύψους 100 ευρώ στους χαμηλόμισθους αποδεικνύονται πολύ λιγότερο ριζοσπαστικές από όσο θα ήθελε: Το μεγαλύτερο μέρος της αύξησης θα είναι απλώς η επέκταση ενός παλαιού κρατικού επιδόματος για την επανεισδοχή στην αγορά εργασίας των ανέργων. Ίσως όχι τυχαία, ο Μακρόν διατηρεί στενές σχέσεις με τον Σαρκοζί, ενώ οι διακηρύξεις του για πληρωμή υπερωριών χωρίς εισφορές και φόρους ήταν αναβίωση μιας πολιτικής Σαρκοζί.

Ίσως ακόμη σημαντικότερο, έχει ανάλογα πληγεί το ευρωπαϊκό προφίλ του Εμανουέλ Μακρόν. Οι προτάσεις του για γαλλογερμανική συνεργασία στην κατεύθυνση επιτάχυνσης της ομοσπονδιοποίησης της Ευρώπης έχουν μάλλον λήξει άδοξα την ώρα που ο βασικός -και έτσι κι αλλιώς απελπιστικά άτολμος- εταίρος του, η Άνγκελα Μέρκελ, είναι σε διαδικασία αποχώρησης από την πολιτική.

Με άλλα λόγια, οι δυο ηγέτες της mainstream ευρωπαϊκής κεντροδεξιάς, έχουν μέσα σε λίγους μήνες αδρανοποιηθεί πολιτικά. Το λεγόμενο ευρωπαϊκό κέντρο έχει μείνει ακέφαλο ενόψει ευρωεκλογών, την ώρα που οι ευρωπαίοι σοσιαλιστές βουλιάζουν στα αδιέξοδά τους. Κι αν στη Γερμανία υπάρχει στο εσωτερικό της χώρας η δυνατότητα διαδοχής, στη Γαλλία δεν υπάρχει τίποτα. Καμία άλλη «συστημική» λύση δεν φαίνεται στον ορίζοντα και η προεδρία Μακρόν πρέπει να συρθεί μέχρι το 2022. Από την άλλη, οι «αντι-συστημικές» λύσεις είναι εδώ, σίγουρες για τον εαυτό τους όσο ποτέ: Λε Πεν στη Γαλλία, Σαλβίνι στην Ιταλία, AfD στη Γερμανία και μια Βρετανία σε πρωτόγνωρο πολιτικό χάος.

BREXIT: ΣΥΝΘΕΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΔΗΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ ΚΑΙ ΕΕ

του Δημήτρη Ραπίδη

Μένουν λιγότερες από 100 μέρες μέχρι η Μεγάλη Βρετανία να εγκαταλείψει την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), χωρίς ωστόσο να φαίνεται στον ορίζοντα η προοπτική ενός βιώσιμου συμβιβασμού. Η ΕΕ και η βρετανική κυβέρνηση έχουν συμφωνήσει σε ένα σχέδιο εξόδου που ικανοποιεί την ευρωπαϊκή πλευρά στο επίπεδο των οικονομικών ανταλλαγμάτων, ωστόσο η Πρωθυπουργός Τερέζα Μέι βρίσκεται εγκλωβισμένη και μέσα στο ίδιο της κόμμα και την κυβέρνηση, όσο και εντός, συνολικά, του βρετανικού πολιτικού συστήματος.

Παρότι, προς το παρόν, η Βρετανίδα πρωθυπουργός έχει εξασφαλίσει την ψήφο εμπιστοσύνης στη Βουλή των Κοινοτήτων, ένα σημαντικό τμήμα των βουλευτών της δεν είναι ικανοποιημένο από το περιεχόμενο της συμφωνίας. Οι Εργατικοί του Τζέρεμι Κόρμπιν είναι αντίθετοι στη συμφωνία και ζητούν γενναία επαναδιαπραγμάτευση, ενώ οι πιο ακραίοι πολιτικοί κύκλοι, που κινούνται γύρω από τον Φάρατζ, ζητούν, επί της ουσίας, ακύρωση της συμφωνίας και άτακτη έξοδο, ώστε να αναγκάσουν, όπως οι ίδιοι λανθασμένα εκτιμούν, την ΕΕ να ικανοποιήσει πλήρως τις όποιες διεκδικήσεις εγείρουν οι πιο «σκληροί» θιασώτες του Brexit.

Οι Βρυξέλλες δεν συζητούν το ενδεχόμενο επαναδιαπραγμάτευσης και αυτή τη στιγμή η όλη διαδικασία βρίσκεται «στον αέρα». Εάν η παρούσα συμφωνία δεν επικυρωθεί από τη βρετανική Βουλή, η Μεγάλη Βρετανία εγκαταλείπει την ΕΕ στις 29 Μαρτίου χωρίς συμφωνία. Αυτό πρακτικά σημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι δεν θα υπάρξουν τελωνειακές ρυθμίσεις με τους πλησιέστερους γείτονές της και τους εμπορικούς της εταίρους, ότι οι ελεύθερες ροές εφοδιασμού από την Ευρώπη προς τη Μεγάλη Βρετανία για τρόφιμα, φάρμακα και άλλα βασικά αγαθά και υπηρεσίες θα μπλοκαριστούν και ότι οι Βρετανοί πολίτες, που ζουν και εργάζονται στην ΕΕ, θα χάσουν τα δικαιώματα που απολαμβάνουν.

Το σχέδιο έκτακτης ανάγκης και ποιος ωφελείται

Το σχέδιο έκτακτης ανάγκης που εκπονούν η βρετανική κυβέρνηση και οι Βρυξέλλες, όχι μόνο έρχεται αργά και πρόχειρα, αλλά δεν διαμορφώνει και τις κατάλληλες, μίνιμουμ συνθήκες, ώστε να καταφέρει η Μεγάλη Βρετανία να ανταπεξέλθει στους ποικίλους κραδασμούς που θα προκληθούν σε μια κατάσταση άτακτης εξόδου.

Το συγκεκριμένο σχέδιο εκπονείται ώστε να ασκηθεί πίεση τόσο εντός της κοινοβουλευτικής ομάδας της βρετανικής κυβέρνησης, όσο και εντός της αντιπολίτευσης, με στόχο να στηριχθεί η συμφωνία του Brexit, όπως έχει σήμερα. Αποτελεί, ωστόσο, μια κίνηση υψηλού πολιτικού ρίσκου, τη στιγμή που δεν υπάρχει κανένα άλλο βιώσιμο εναλλακτικό σχέδιο, με το βρετανικό πολιτικό σύστημα να καλείται να πάρει μια απόφαση με εξαιρετικά αβέβαιες επιπτώσεις στην οικονομία, στη ζωή των πολιτών και στην κοινωνία ευρύτερα: είτε να υποστηριχθεί η παρούσα συμφωνία είτε να μην υπάρξει συμφωνία, καθώς το σχέδιο έκτακτης ανάγκης, σε περίπτωση που τεθεί σε εφαρμογή, θα είναι βραχυπρόθεσμης εφαρμογής, χωρίς καμία δικλείδα ασφαλείας.

Από το σχέδιο έκτακτης ανάγκης, όπως ακριβώς συνέβη και κατά τη διάρκεια της εκστρατείας για το δημοψήφισμα του Brexit, κερδισμένοι μπορεί να βγουν οι ακραίοι συντηρητικοί κύκλοι και οι εθνικιστικές πτέρυγες του πολιτικού συστήματος, που επένδυσαν στο λαϊκισμό, χωρίς να προτείνουν κάποια στρατηγική βιώσιμης εξόδου της Μεγάλης Βρετανίας από την ΕΕ. Όπως το 2016, έτσι και σήμερα, τα ίδια πρόσωπα επιδιώκουν να αποκομίσουν ένα βραχυπρόθεσμο πολιτικό όφελος, εις βάρος της μεγάλης πλειοψηφίας των Βρετανών πολιτών και της εθνικής οικονομίας.

Το σημείο «μη επιστροφής» και η τρίτη επιλογή

Αυτή τη στιγμή, όλες οι πολιτικές δυνάμεις καλούνται να προχωρήσουν με σοβαρότητα, χωρίς παλινωδίες. Ο «ψυχολογικός πόλεμος» που έχει θέσει σε εφαρμογή η βρετανική κυβέρνηση προκειμένου να περάσει η συμφωνία είναι μια κίνηση πολιτικού αυτοεγκλωβισμού της Μέι. Από την πλευρά τους οι Εργατικοί οφείλουν να ξεκαθαρίσουν τη στάση τους και να ασκήσουν εποικοδομητική πίεση στην κυβέρνηση, ώστε να θέσει, τουλάχιστον, τη συμφωνία στην κρίση του βρετανικού λαού.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως αποτυπώθηκε και στο πρόσφατο έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, μολονότι υπάρχει σχετική σύμπνοια για τη συμφωνία για το Brexit, διατυπώνονται σοβαρές επιφυλάξεις και για το κατά πόσο αυτή η συμφωνία γεννά νομικό και πολιτικό προηγούμενο για άλλα κράτη-μέλη και κατά πόσο διασφαλίζονται και προστατεύονται τα δικαιώματα των Ευρωπαίων πολιτών στη Μεγάλη Βρετανία. Μπορεί η ΕΕ, διαμέσου του επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Ντόναλντ Τουσκ και του προέδρου της Κομισιόν, Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ, να μιλούν για μια επωφελή συμφωνία για τα συμφέροντα της ΕΕ, ωστόσο υπάρχουν πολλά «γκρίζα» σημεία.

Τόσο η βρετανική κυβέρνηση, όσο και η ΕΕ, επικαλούμενες την προθεσμία της 29ης Μαρτίου 2019, πιέζουν για την απόσυρση της τρίτης επιλογής που διαφαίνεται στον ορίζοντα -πέρα δηλαδή από την παρούσα συμφωνία και το σχέδιο έκτακτης ανάγκης- που αφορά στην ανάκληση του άρθρου 50 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Brexit, μετά και την πρόσφατη γνωμοδότηση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Εάν δηλαδή η Βουλή των Κοινοτήτων αποφασίσει ότι η χώρα θα παραμείνει τελικά στην ΕΕ, τότε η Μεγάλη Βρετανία θα συνεχίσει να είναι κράτος-μέλος, με όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις, εφαρμόζοντας όσα ισχύουν σήμερα. Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχει επαναδιαπραγμάτευση, για ζητήματα όπως η ελεύθερη μετακίνηση των πολιτών ή ο Προϋπολογισμός της χώρας, ότι δεν θα αλλάξει κάτι σε σχέση με την σημερινή παρουσία και συμμετοχή της χώρας στην ΕΕ.

Η τρίτη αυτή επιλογή θα μπορούσε να διαμορφώσει μια νέα προοπτική, θέτοντας τις βάσεις για να ενισχυθούν οι προοδευτικές και φιλοευρωπαϊκές δυνάμεις στη χώρα. Μια τέτοια εξέλιξη θα μπορούσε να αλλάξει τους συσχετισμούς στον πολιτικό χάρτη της Μεγάλης Βρετανίας και να συμβάλει στην ενδυνάμωση προοδευτικών πολιτικών συμμαχιών και σε άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ, με ορίζοντα τη δύσκολη πολιτική μάχη των ευρωεκλογών του Μαΐου 2019.

ΟΤΑΝ Ο «ΟΡΜΠΑΝΙΣΜΟΣ» ΑΓΚΑΛΙΑΣΕ ΤΟ ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟ

του Βαγγέλη Βιτζηλαίου

Η ψήφιση του «νόμου της σκλαβιάς» του ακροδεξιού πρωθυπουργού της Ουγγαρίας, Βίκτορ Ορμπάν, που πυροδότησε λαϊκή οργή στη χώρα, αποτελεί μία καθαρή σκιαγράφηση των πολιτικών και οικονομικών επιδιώξεων του «ορμπανισμού» και των κινδύνων που ελλοχεύουν για το σύνολο της Ευρώπης.

Στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του εργατικού δικαίου, ο νόμος της ουγγρικής κυβέρνησης - στην οποία κυριαρχεί το αντιμεταναστευτικό/ξενοφοβικό κόμμα Fidesz του Ορμπάν - διαμορφώνει συνθήκες εργασιακού Μεσαίωνα στην καρδιά της Ευρώπης, σε μια χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε βαθμό που κατάφερε για πρώτη φορά να ενώσει τις αντιπολιτευτικές δυνάμεις της χώρας. Ο νόμος αυτός επιτρέπει στους εργοδότες να απαιτήσουν μέχρι και 400 ώρες υπερωριακής απασχόλησης ετησίως, από τις 250 που ήταν το όριο μέχρι σήμερα, ενώ παράλληλα, δίνει τη δυνατότητα για καθυστέρηση των πληρωμών τους έως και τρία χρόνια. Η κυβερνητική πλευρά ισχυρίζεται ότι η νομοθετική ρύθμιση αποσκοπεί στο να ευνοήσει όσους θέλουν να εργαστούν υπερωριακά. Επικριτές του νόμου κάνουν λόγο για νομιμοποίηση της δουλείας μέσα από ένα ακόμα αμφιλεγόμενο νομοσχέδιο που ψήφισε η ουγγρική κυβέρνηση.

Αυτό έρχεται σε συνέχει νόμου που ιδρύει διοικητικά δικαστήρια, τα οποία θα υπάγονται στην κυβέρνηση και θα χειρίζονται ευαίσθητα διοικητικά ζητήματα όπως ο εκλογικός νόμος, οι διαμαρτυρίες και θέματα διαφθοράς, πολιτική κίνηση που ερμηνεύεται ως απόπειρα ελέγχου της Δικαιοσύνης.

Οι παραπάνω εξελίξεις δεν αποτελούν μεμονωμένα περιστατικά που περιορίζονται στα ουγγρικά σύνορα, αλλά κομμάτι των τάσεων που αναπτύσσονται στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εθνικισμός, αυταρχισμός, νεοφιλελευθερισμός και... Alt-Right

Ο Ορμπάν αποτελεί το πρότυπο των ηγετών που εκφράζουν την άνοδο του ακροδεξιού λαϊκισμού εντός της Ευρώπης. Συνδυάζει, ιδανικά το μοντέλο του αυταρχικού, εθνικιστή, «δυναμικού» ηγέτη που αντιστέκεται απέναντι στο ευρωπαϊκό κατεστημένο αποδίδοντας τις όποιες κοινωνικές αντιδράσεις -σχεδόν πάντα- σε «δάκτυλο» του Ουγγρο-αμερικανού μεγαλοεπενδυτή, Τζορτζ Σόρος.

Οι τελευταίες κινήσεις του Ούγγρου πρωθυπουργού στο πεδίο της οικονομίας αποδεικνύουν τον αποκάλυπτο εναγκαλισμό του νεοφιλελεύθερου και του ακροδεξιού λαϊκισμού και για πολλοστή φορά ότι εθνικισμός και αυταρχισμός βαδίζουν χέρι-χέρι με την απορρύθμιση που προστάζει το δόγμα του οικονομικού νεοφιλελευθερισμού.

Η Ουγγαρία του Ορμπάν έγινε «παράδεισος για την Alt-Right» (Alternative Right - Εναλλακτική Δεξιά) έγραψε πρόσφατα χαρακτηριστικά το αμερικανικό The Atlantic, ενός όρου προερχόμενου από τις Ηνωμένες Πολιτείες, με κύρια χαρακτηριστικά τον εθνικισμό, το ρατσισμό, την ομοφοβία και το μισογυνισμό, τον αντισημιτισμό και την ισλαμοφοβία. Η παροχή ασύλου από τον Ούγγρο πρωθυπουργό στον επίσης ακροδεξιό, πρώην πρωθυπουργό της ΠΓΔΜ, Νικόλα Γκρούεφσκι, ο οποίος διέφυγε από τη χώρα του αφότου καταδικάστηκε για διαφθορά δεν ήταν καθόλου τυχαία. Στην Ουγγαρία του ορμπανικού Fidesz και του αντιπολιτευόμενου (ακόμη πιο) ακροδεξιού Jobbik έχουν συγκεντρωθεί τα τελευταία χρόνια εθνικιστές από αρκετές ευρωπαϊκές χώρες, βρίσκοντας το ιδανικό περιβάλλον για να διαμορφώσουν μία αντίστοιχη ακραία κουλτούρα.

Το χρέος της προοδευτικής Ευρώπης απέναντι στον ορατό κίνδυνο

Θέσεις των Ορμπάν, Σαλβίνι, Λε Πεν, Μπάμπις, Κουρτς και Κατζίτσκι, μεταξύ άλλων, αποτυπώνουν το θανάσιμο κίνδυνο που διατρέχει η Ευρώπη. Η ενδυνάμωση της ακροδεξιάς ρητορικής και των εθνικιστικών συμφερόντων έρχεται σε όλο και μεγαλύτερη ώσμωση με ακραίες, νεοφιλελεύθερες, πολιτικές.

Η άφιξη στην Ευρώπη του επικεφαλής της νικηφόρας προεδρικής καμπάνιας του Ντόναλντ Τραμπ το 2016 και πρώην «δεξιού» του χεριού, Στιβ Μπάνον, με στόχο να ενώσει την παραδοσιακά κατακερματισμένη ακροδεξιά στη Γηραιά Ήπειρο και με απώτερο σκοπό να συμβάλει στους κλυδωνισμούς της ΕΕ, καταδεικνύει ότι οι ευρωεκλογές της ερχόμενης άνοιξης μπορεί να είναι μόνο η αρχή επικράτησης μιας ήδη διευρυνόμενης τάσης.

Η προοδευτική Ευρώπη, της αλληλεγγύης, των λαών, της συνεργασίας και της αναλογικής συμμετοχής στην ευθύνη και στην ανάληψη των κοινών βαρών, ενωμένη, έχει καθήκον και υποχρέωση να αντιταχθεί απέναντι σε αυτήν την τάση, που πρεσβεύει τον εθνικιστικό παροξυσμό, τα κλειστά σύνορα, την ξενοφοβία, τον αυταρχισμό και την προώθηση των ανισοτήτων προς όφελος, πάντα, των λίγων. Μία συνταγή που οδήγησε την Ευρώπη στο παρελθόν στην υπέρτατη καταστροφή.

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΕΝΑ, Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών
Ζαλοκώστα 8, 2ος όροφος
Τ.+30 210 3647912

info@enainstitute.org
enainstitute.org